

Nationaal Park
Zuid-Kennemerland

Jaar- verslag 2023

DUINVIOOLTJE © RUUD MAASKANT

www.np-zuidkennemerland.nl

nationaalparkzuidkennemerland

Inhoudsopgave

Voorwoord

3

Inleiding

4

Natuurbehoud,
natuurontwikkeling &
cultuurhistorie

5

Toekomstbestendig
Nationaal Park
Zuid-Kennemerland

8

Bezoekers-
management

12

Communicatie en
educatie

16

Vrijwilligers

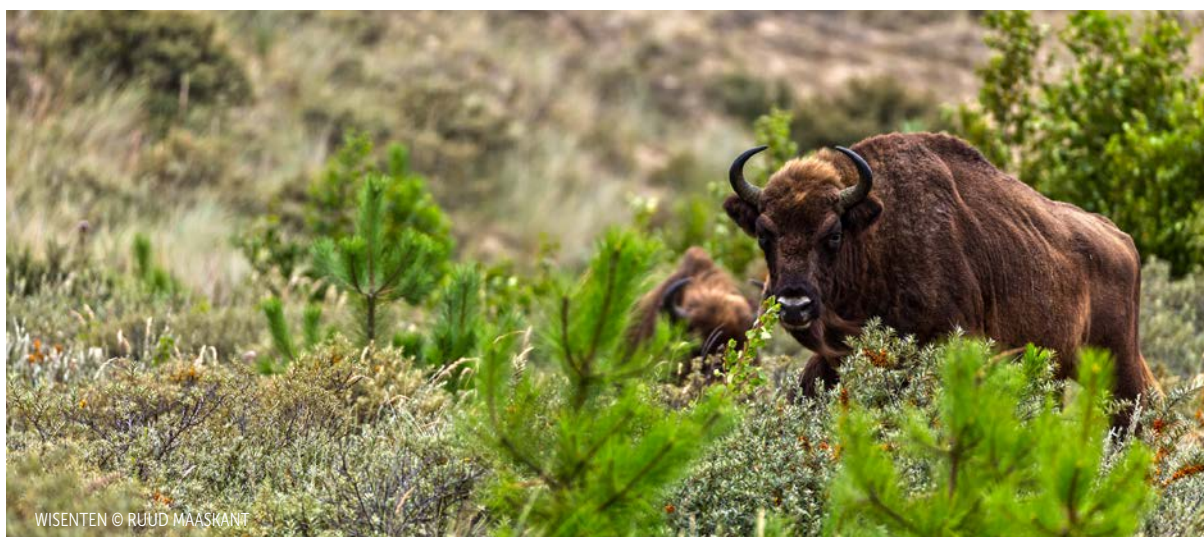
19

Bestuurlijke
organisatie

20

Colofon

22

Voorwoord

Met dit verslag legt de Stichting Nationaal Park Zuid-Kennemerland verantwoording af over haar functioneren in het jaar 2023, de keuzes die zijn gemaakt en de activiteiten die zijn uitgevoerd. Dit verslag is zowel bedoeld voor formele externe verantwoording, als voor de informatieverstrekking aan belanghebbenden en belangstellenden.

2023 was een oogstjaar voor de stichting. Zeven projecten, die drie jaar geleden zijn gestart vanuit een subsidie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), werden in 2023 (bijna) afgerond. We zijn trots op de concrete producten die zijn gemaakt, zoals de mooie landschapsbiografie, maar minstens zo belangrijk zijn de processen die in gang zijn gezet in samenwerking met de partners van het Nationaal Park; de verkenningen voor de toekomst van het westelijk tuinbouwgebied en voor een verbindingszone tussen het park en Spaarnwoude. Hiermee hopen we de robuustheid van het park te vergroten. En daarmee is dit oogstjaar ook meteen een zaaijaar, want de goede samenwerking smaakt naar meer. En voor het Nationaal Park is het belangrijk om samen met onze omgeving de (soms grote) problemen waar het park voor staat, aan te pakken en op te lossen. De behoefte aan groen en recreatie wordt steeds groter, en daarmee neemt de druk op de natuur in ons Nationaal Park toe.

2023 was ook een jaar waarin de effecten van een veranderend klimaat heel voelbaar werden. De zomerstorm Poly richtte een ravage aan met een groot aantal omgewaaide bomen. Wekenlang is hard gewerkt aan het herstel, om in ieder geval de paden weer vrij te maken. Maar op veel plekken zijn de gevolgen nog zichtbaar. Voor een deel draagt het ook weer bij aan de biodiversiteit: de omgevallen bomen zijn weer belangrijk voor schimmels, planten en dieren.

In het late najaar begon het te regenen en de regen hield wekenlang aan. In eerste instantie werd de regen verwelkomd, want verdroging is al jarenlang een serieus probleem. Maar al gauw resulteerde de regen in een ongekende groei van de zoetwaterbel onder het park. Hierdoor kwamen alle lage delen van het park onder water te staan en fiets- en wandelpaden werden onbruikbaar. Dit probleem zet zich voort in 2024 en er wordt al hard gewerkt aan oplossingen.

Op 1 januari 2023 ben ik gestart als voorzitter van de stichting. Zoals u in dit jaarverslag en hierboven kunt lezen is er erg veel dynamiek in en met de omgeving. Het is erg mooi dat dit heeft geleid tot steeds meer samenwerking met de regio. Dat heeft mij zeer positief verrast. Daarbij kijken we ook verder dan de harde grenzen van ons Nationaal Park want landschap, natuur en recreatie houden niet op bij onze grenzen! Ik dank iedereen dan ook bij deze voor de inzet voor ons mooie Nationale Park Zuid-Kennemerland en wens u veel leesplezier toe.

Namens het bestuur,

Mevr. A. Baerveldt, voorzitter
Overveen, mei 2024

1. Inleiding

Nationaal Park Zuid-Kennemerland omvat het duingebied tussen IJmuiden en Zandvoort en wordt aan de oostkant begrensd door de binnenduinrand waarin enkele cultuurhistorisch waardevolle landgoederen liggen. De totale oppervlakte bedraagt zo'n 3.800 hectare.

In Nationaal Park Zuid-Kennemerland werken verschillende partijen samen: de gemeenten Bloemendaal, Zandvoort, Velsen en Haarlem, de beheerders PWN, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Provincie Noord-Holland, IVN Natuureducatie en particuliere landgoedeigenaren. De partners werken samen aan de uitvoering van een meerjarig beleidsplan ('Beheer en Ontwikkelplan 2014-2024') en het projectplan 'Op weg naar toekomstbestendig Nationaal Park Zuid-Kennemerland 2021-2024'.

Nationaal Park Zuid-Kennemerland is één van de 21 Nationale Parken in Nederland. De Nationale Parken zijn aangewezen door het Rijk en vertellen gezamenlijk het verhaal van de Nederlandse natuur. De vier hoofddoelstellingen zijn: bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap, natuurgerichte recreatie, communicatie & educatie en onderzoek.

De financiering, de organisatiestructuur en de benoeming van de onafhankelijke voorzitter is de verantwoordelijkheid van de Stichting Ondersteuning Overlegorgaan Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Jaarlijks wordt Nationaal Park Zuid-Kennemerland financieel ondersteund met een bijdrage van de provincie Noord-Holland en de partnergemeenten Velsen, Bloemendaal, Haarlem en Zandvoort.

Landelijke ontwikkelingen Nationale Parken

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft samen met provincies, terreinbeheerders, groene partners en nieuwe partijen uit het bedrijfsleven in 2015 het 'Programma Nationale Parken' opgesteld. De ambitie daarvan is onder andere om van de afzonderlijke Nationale Parken samen een sterk merk te maken, waarin ieder zijn eigen positie inneemt.

In 2020 heeft Nationaal Park Zuid-Kennemerland bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) een projectplan ingediend: 'Op weg naar toekomstbestendig Nationaal Park Zuid-Kennemerland'. In 2020 heeft RVO namens het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hiervoor een meerjarige subsidie toegekend. Van 2021 tot en met 2023 is deze subsidie ingezet voor het programma Nationaal Park Zuid-Kennemerland 2.0 (NPZK 2.0). In hoofdstuk 3 worden de resultaten van dit programma gepresenteerd.

Nationale en Europese samenwerking

Nationaal Park Zuid-Kennemerland werkt samen met de andere Nederlandse Nationale Parken in Stichting Samenwerkingsverband Nationale Parken (SNP). De secretaris heeft in 2023 de coördinatorenoverleggen bijgewoond, waarbij alle coördinatoren en/of secretarissen van de Nationale Parken (en die in oprichting) kennis uitwisselen. De voorzitter zit in het Algemeen Bestuur van het SNP en heeft deze vergaderingen bijgewoond. Daarnaast hebben de secretaris en de voorzitter verschillende leernetwerken en bijeenkomsten bezocht die door het SNP en/of het Nationale Parken Bureau werden georganiseerd.

De Nationale Parken en SNP zijn lid van de Europarc Federation, waarvan de leden ieder jaar bij elkaar komen. In 2023 heeft Nationaal Park Zuid-Kennemerland deelgenomen aan de internationale conferentie in Leeuwarden. Deelnemers van de conferentie hebben Nationaal Park Zuid-Kennemerland bezocht en met een stand en workshop heeft het park bijgedragen aan de conferentie.

2.

Natuurbehoud, natuurontwikkeling & cultuurhistorie

Herstel folly's en bruggen Buitenplaats Elswout

In 2023 zijn acht monumentale bruggen van Buitenplaats Elswout gerestaureerd en hersteld. Veel brugonderdelen en leuning hadden houtrot en waren kapot. Bovendien hadden ze een nieuwe verflaag nodig.

Staatsbosbeheer kon deze klus laten uitvoeren met een bijdrage van Provincie Noord-Holland en het Eneco Luchterduinenfonds. Samen met eigen financiering van Staatsbosbeheer was dat voldoende voor de noodzakelijke opknapbeurt van de bruggen. Gecertificeerd restauratieaannemer Wever heeft deze mooie klus geklaard.

Eind 2022 is Staatsbosbeheer een *crowdfunding* gestart voor het herstel van de folly's op Elswout. In de zomer van 2023 is, met de toen ontvangen bedragen, de prachtige theekoepel gerestaureerd en voorzien van een nieuwe verflaag. In 2024 zullen meer folly's, zoals de fazanterie en Ka-Buur, op de buitenplaats worden hersteld.

Natuurherstel Duin en Kruidberg

Natuurmonumenten heeft weer een grote slag gemaakt met het verwijderen van Amerikaanse vogelkers, nu in het oostelijk deel van Duin en Kruidberg en op Koningshof. Er is geplagd waar de vogelkers dicht op elkaar stond, en daarbuiten is met de steekschop en een minikraantje gewerkt. In Duin en Kruidberg is een paar maanden een schaapskudde ingezet om sterk verruigde stukjes gericht te begrazen. Ook is er gewerkt op het strand: een duinvallei op het strand, onderaan de IJmuiderslag, is geplagd. Deze was dichtgegroeid met wilgen, riet en duindoorns. De vallei kan zich nu ontwikkelen tot bloemrijke natte duinvallei en zal jaarlijks gemaaid worden. Bezoekers werden over de natuurherstelprojecten geïnformeerd door de vrijwillige boswachters, informatiepanelen in het veld, artikelen in kranten, op de websites en in nieuwsbrieven.

HERSTELDE BLAUWE BRUG OP ELSWOUT

SCHADE DOOR ZOMERSTORM POLY OP ELSWOUT

Krachtige zomerstorm Poly

Op 5 juli werd regio IJmond getroffen door de zomerstorm Poly; één van de zwaarste zomerstormen in de afgelopen vijftig jaar. In het Nationaal Park was de ravage enorm. Op vrijwel alle wandelpaden lagen meerdere bomen of stukken bos om. Er is twee weken heel hard gewerkt om de paden weer vrij te maken voor bezoekers. Een aantal dagen is een deel van het duingebied vanwege de veiligheid afgesloten geweest voor bezoekers.

Op Buitenplaats Elswout zijn er eeuwenoude beuken omgewaaid. Hier was de impact van de storm enorm en zijn paden wekenlang afgesloten gebleven. Een crowdfunding werd opgestart om het opruimwerk te bekostigen.

LANGS EEN STUK VAN HET BREDERODEPAD IN DUIN EN KRUIDBERG ZIJN BIJ ALLE BOMEN DE KRUINEN AFGEBROKEN DOOR DE STORM (FOTO MAART 2024)

Groene Strand Wimpel

Op 25 september ontving het strand van Bloemendaal de Groene Strand Wimpel tijdens een feestelijke uitreiking. Met dank aan de samenwerking tussen actieve vrijwilligers, gemeente en ondernemers op het strand is het gelukt om op dit strand meer ruimte voor natuur te creëren. Het is aangetoond dat de natuurwaarden op het strand worden erkend, dat afspraken over beheer en gebruik van deze waarden worden gerespecteerd, dat een actieve, betrokken community zich er structureel voor inzet en dat mensen er weer van kunnen genieten.

Stranden dragen bij aan de biodiversiteit in Nederland. Er leven unieke plant- en diersoorten en veel soorten vogels broeden er. Ook dragen de planten bij aan het ontstaan van nieuwe duinen op het strand. Het Groene Strand wil daarom de natuur en natuurbeleving weer haar plek teruggeven op het strand. De Groene Wimpel is een mooie beloning voor de jarenlange inspanning om het strand van Bloemendaal waardevol voor de natuur te maken.

1

2

3

VERWIJDEREN EXOTEN:

1. VOORBEREIDING: DE HOND CONTROLEERT OP SPOREN VAN BASTERDDUIZENDKNOOP VOORDAT DE RIJPLATEN IN GEBRUIK WORDEN GENOMEN

2. AFZETTEN BESMETTE GEBIED MET BASTERDDUIZENDKNOOP

3. AFGRAVEN EN ZEVEN VAN PLANT- EN WORTELRESTEN VAN DE RIMPELROOS

Extreem hoog water begin van de winter

In november zagen we het water in de duinen sterk stijgen. Het stond eind november al zo hoog als tijdens normale winters in februari-maart. En het bleef regenen, terwijl er nauwelijks meer water verdampte. De waterstand steeg zodanig, dat een aantal paden onbegaanbaar werd. Om bezoekers te informeren is gezamenlijk een digitale kaart met informatie over wel of niet toegankelijke paden op de website van het Nationaal Park gepubliceerd. De kaart wordt nog steeds op de website geactualiseerd en wekelijks worden er via onze social mediakanalen updates gedeeld.

DE STRANDOPGANG DUIN EN KRUIDBERG WAS AL IN NOVEMBER NIET MEER TE BEREIKEN DOOR HET HOGE WATER

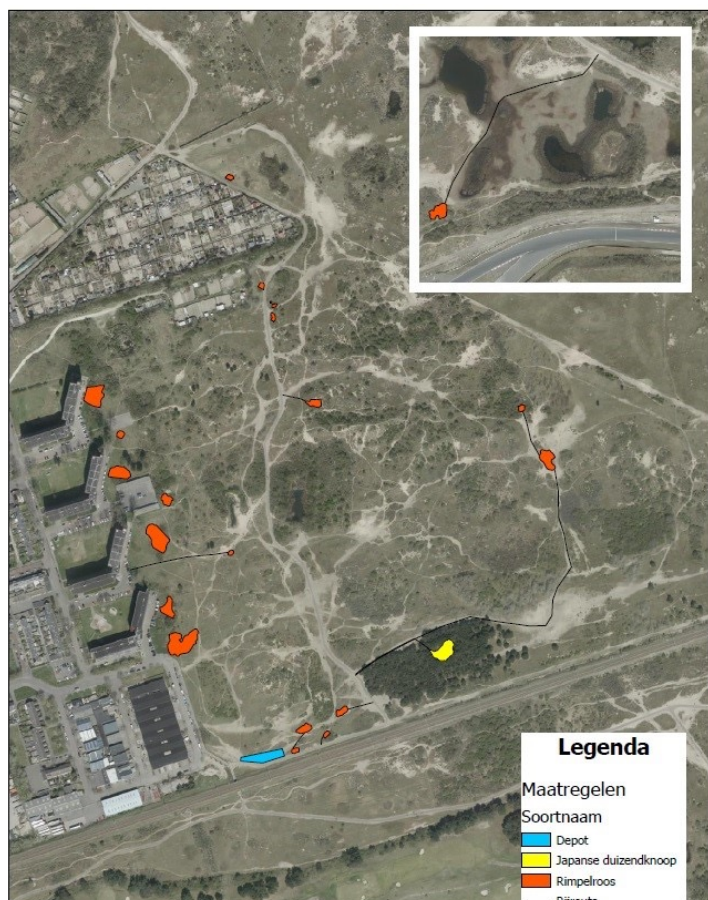
Bestrijding van exoten bij het Wurmenveld

In de winter van 2023/2024 heeft PWN in het duin-gebied Wurmenveld bij Zandvoort natuurherstelwerkzaamheden uitgevoerd. Hier is de strijd aangegaan met volgende twee exoten. Een Hybride (mengvorm) van de Sachalinse en Japanse duizendknoop (*Fallopia x bohemica*), ook wel basterdduizendknoop genoemd. En de rimpelroos (*Rosa rugosa*). De werkzaamheden zijn uitgevoerd in samenwerkingen met de aannemers Sneekes en Hoek.

In totaal is er 0,11 hectare aan basterdduizendknoop verwijderd. En 0,49 hectare aan Rimpelroos verwijderd. Zie nevenstaande kaart voor de locaties van de verwijderde exoten.

Het verwijderen is gebeurd door de exoten met wortels af te graven en de plantenresten af te voeren uit het duin. Om ook de laatste wortelrestanten van de basterdduizendknoop op te speuren en te verwijderen is zelfs de hulp van een speciaal getrainde hond ingeschakeld.

Bezoekers en omwonenden zijn via borden en excursies geïnformeerd over de werkzaamheden. Ook stond het project in de belangstelling van regionale en landelijke pers.

Legenda

Maatregelen

Soortnaam

- Depot
- Japanse duizendknoop
- Rimpelroos
- Rijksweg

3.

Toekomstbestendig Nationaal Park

WWW.JOUWDUINTUIN.NL

ivn natuur
educatie

NP Nationaal Park
Zuid-Kennemerland

PROJECT DUINTUINEN

Op 14 december 2020 heeft RVO aan de Stichting Ondersteuning Overlegorgaan Nationaal Park Zuid-Kennemerland een driejarige subsidie toegekend vanuit de Tijdelijke ondersteuning Nationale Parken. Dit was het begin van het programma NPZK 2.0. Vanaf september 2021 zijn de eerste projecten opgestart. Gaandeweg zijn de projecten steeds meer geconcretiseerd. Er is veel werk verzet en er zijn grote stappen gemaakt. Eind 2023 is het programma afgerond. Zie pag. 9 voor de belangrijkste resultaten.

Verbindingszone Westelijk Tuinbouwgebied

Het Westelijk Tuinbouwgebied is een klein groengebied tussen Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de stad Haarlem. Hoewel het gedefinieerd is als groengebied, wordt de kwaliteit van het gebied door verrommeling langzaam maar zeker slechter. Het gebied kan op verschillende manieren een kwaliteitsimpuls gebruiken, waarbij aansluiting op Nationaal Park Zuid-Kennemerland als overgangsgebied tussen stad en natuur zeer welkom is. Eveneens is hier potentie om natuur te creëren, lokale recreatie en waterberging te realiseren, een ecologische overgang vanuit duingebied naar de binnenduinrand en zijn er kansen voor het scheiden van kwelwater en boezemwater.

Er is samen met de betrokken partijen een verkenning uitgevoerd naar de wensen en mogelijkheden in het gebied. Gemeente Haarlem is in 2024 trekker om met partners dit verder te concretiseren. Met als doel een inrichtingsplan te gaan maken, een gebiedsproces te doorlopen met partijen uit het gebied en financiering voor uitvoering te gaan programmeren.

Nationaal Park Zuid-Kennemerland kijkt naar buiten

Vergroenen van de binnenduinrand
Kun je water bergen, bodemverstevigen, ruimte maken voor wandelen en fietsen, samen met de huidige eigenaren? Ja zeker. We inspireren elkaar door te samen na te denken hoe het ook kan.

Verbindingszone NFZK - Spaarnwoude
Van het ene natuurgebied door een mooie groene zone naar het andere fietsen of hardlopen. Fijn voor omwonenden, maar zeker ook voor insecten, vogels en kleine dieren.

Duintuinen
Bewoners maken van hun eigen tuin een klein stukje Nationaal Park. Als een stapsteen in de stad voor insecten, vogels en andere dieren. Meer dan 50 officiële duintuinen. Inheemse bloemzaden zakjes uitgereikt en heel veel tegels gewijpt.

Verkenning Westelijk Tuinbouwgebied
Voedsel produceren, meer water opvangen, het bijzondere cultuurlandschap verbeteren en het gebied toegankelijk maken voor omwonenden. Het gebied slimmer inrichten doen we met z'n allen.

Schoolduinen
Natuur kan je al leren zien op het schoolplein. Zeker als de school en gemeente het schoolplein omvormen tot een groen schoolplein. En de kinderen geven daarbij advies!

Regionaal Bezoekersmanagement
Vanuit je voorkeur in het groen naar een recreatie- of natuurgebied in de regio, die past wat jij graag doet. Kunnen recreëren in het groen direct bij huis omdat het Nationaal Park van te hoge recreatiedruk.

Nationaal Park Zuid-Kennemerland kijkt naar buiten en ziet kansen voor natuur, landschap en recreatie in de regio. Het Nationaal Park heeft hier 3 jaar met de regio aan gewerkt. Hiernaast 6 voorbeelden waar we samen de schouders onder hebben gezet. En wat in de toekomst nog verder vorm gaat krijgen in de regiodeal MRA West.

Scan hier op
<https://www.np-zk.nl>

Nationaal Park⁹
Zuid-Kennemerland

Verbindingszone Spaarnwoude

Het projectgebied ligt tussen Nationaal Park Zuid-Kennemerland en het recreatiegebied Spaarnwoude Park en is te karakteriseren als een typisch stadsrandgebied met een veelheid aan functies. Er zijn sportvelden, volkstuinen, bedrijventerreinen en infrastructuur. Het geheel geeft het beeld van een versnipperd landschap.

Ook hier is een verkenning uitgevoerd naar de kansen en (on)mogelijkheden om te komen tot een betere verbinding tussen Spaarnwoude en het Nationaal Park. Draagvlak vanuit de regio is er zeer zeker, maar er liggen veel opgaven op een klein gebied. De verkenning is een eerste stap in een proces dat vanaf 2024 door de gemeente Velsen getrokken zal worden.

Vergroening paardenhouderij

De binnenduinrand van Nationaal Park Zuid-Kennemerland bestaat uit een mooi gebied dat de overgang vormt van de duinen naar de open weidegebieden of een stad of dorp. Eén van de functies die de laatste jaren sterk gegroeid is in de binnenduinrand is het recreatieve paardrijden, met de daarbijhorende maneges, stallen, pensions en paardenweiden van klein tot groot. Hierdoor is in sommige gevallen het landschap rommelig met storende elementen als veel weidelinten en vertrapte stukken.

In dit project is een verkenning uitgevoerd om te onderzoeken of het mogelijk is om samen met de recreatieve paardensector het landschap in brede zin te versterken. Nationaal Park Zuid-Kennemerland heeft daarvoor een externe consultant ingehuurd om een onderzoek te doen naar mogelijkheden en eventuele best practices. De eerste stap die hierin is genomen is het uitwerken van een concept voor vergroening van de paardenhouderij met meerwaarde voor de paardensector, landschap, biodiversiteit, recreatie en cultuurhistorie.

DE VOORBEELD-DUINTUIN IN BLOEI

Duintuinen

Wat nou als bij iedereen in de regio zijn tuin of balkon ook een klein stukje Nationaal Park is: een echte Duintuin! In deze groene, bloeiende tuin groeien planten die van nature in de omgeving voorkomen. Insecten en andere dieren komen er graag. Met een Duintuin help je de lokale natuur versterken, worden ecologische verbindingen eenvoudiger en verzachten de effecten van klimaatverandering. Duintuinen bieden een leuk, laagdrempelig handelingsperspectief voor de bewoners in de omgeving. Het kan ook eenvoudig uitgebouwd worden naar andere doelgroepen (schoolpleinen, bedrijfsterreinen, verblijfsrecreatie, gemeenten, etc).

In drie jaar tijd zijn de Duintuinen uitgegroeid tot een fenomeen in de regio. Er zijn nu meer dan vijftig geregistreerde Duintuinen. In 2023 is door PWN de voorbeeld-Duintuin aangelegd bij de Zandwaaier in Overveen.

Schoolduinen

In 2023 is het schoolduinenproject gestart. Vanuit Nationaal Park Zuid-Kennemerland zijn al veel educatieve programma's opgezet, gekoppeld aan de leerlijnen van primair onderwijs. We merken dat het in het veeleisende programma van de lagere scholen vaak moeilijk is om tijd vrij te maken om naar het Nationaal Park te komen. In het schoolduinenproject gaan we naar de scholen toe! Hierdoor is het laagdrempelig, voor leerkrachten makkelijk in te passen, kost het geen voorbereidingstijd en kan het eenvoudig gekoppeld worden aan het lopende curriculum. Daarnaast is het

natuurlijk leuk, actief en leerzaam voor de kinderen.

We hebben een lesprogramma ontwikkeld voor groep 5, dat 2 uur duurt en op school door boswachters en schoolgidsen wordt gegeven. De kinderen leren beter kijken naar de natuur in de schoolomgeving en doen kennis over het versterken van het ecosysteem van de omgeving op, zodat het schoolplein kan gaan werken als een ecologische steppingstone. Creëer je eigen stukje Nationaal Park op het schoolplein!

Tijdens de les krijgen de leerlingen kennis van de lokale natuur en haar soorten, die ook in het Nationaal Park voorkomen. Tevens leren ze te begrijpen hoe relevant het is om de schoolomgeving te vergroenen en ervaren ze wat ze zelf kunnen doen om geïsoleerde natuur te verbinden (schoolplein - Duintuin - Nationaal Park).

Landschapsbiografie

De landschapsbiografie geeft een beschrijving van het duin- en kustgebied ten zuiden van het Noordzeekanaal, zuidelijk tot aan Vogelenzang en oostelijk tot en met groengebied Spaarnwoude en de westelijke Haarlemmermeer. Deze regio representeert vrijwel de gehele geschiedenis van West-Nederland, die, als je goed kijkt, nog in allerlei landschappelijke en gebouwde fenomenen zichtbaar is. Een historie om te koesteren en zo mogelijk weer beter zichtbaar te maken. Een historie ook die zou kunnen meespelen in de invulling van de opgaven waar we nu of in de nabije toekomst voor staan. Daarom is de landschapsbiografie een belangrijke basis van alle ontwikkelingen die voor ons liggen in de ruimtelijke- en transitie-opgaven die we hebben.

4. Bezoekersmanagement

In 2023 hebben we veel aandacht besteed aan bezoekersmanagement. Bezoekersmanagement moet ervoor zorgen dat de juiste bezoeker op de juiste plaats en tijd komt. Dit hebben we steeds meer nodig in Nationaal Park Zuid-Kennemerland, omdat het hier vaak zo druk is dat de natuur eronder lijdt en omdat mensen het Nationaal Park als druk of te druk ervaren.

Het Nationaal Park heeft onderzoek gedaan naar de draagkracht van het gebied en daaruit bleek dat in een derde van het gebied broedvogels verstoord worden door recreatie. Ook Provincie Noord-Holland heeft voor natuur- en recreatiegebieden in de provincie de recreatiedruk en draagkracht in beeld gebracht met als conclusie dat er een groot tekort is aan recreatielruimte en dat de bestaande gebieden alle recreatie opvangen. Zo'n 70% van die gebieden is nu te druk. Het Nationaal Park kan de drukte niet meer alleen oplossen. Als een van de belangrijkste kansen zien de partners van het Nationaal Park het beter spreiden van buitenrecreatie over alle groengebieden in de regio. En daar is in 2023 hard aan gewerkt.

Verkenning regionaal bezoekersmanagement

Met de subsidie van de het ministerie van LNV om het Nationaal Park toekomstbestendig te maken en beter te verbinden met de omgeving was ook geld gereserveerd om met de regio het proces van bezoekersmanagement te starten. Het Nationaal Park heeft met ondersteuning van de Provincie Bureau Smartland en Bureau Buiten gecontracteerd om te ondersteunen in het proces. De grote recreatieaanbieders Nationaal Park Zuid-Kennemerland, Amsterdamse Waterleidingduinen en Spaarnwoude en de gemeenten gelegen in de regio Zuid-Kennemerland hebben vanaf september 2022 tijdens vier werksessies input geleverd en zijn met elkaar in gesprek gegaan. Voor het eerst keken we structureel over onze grenzen heen en bouwden we aan een beeld over het functioneren en verbeteren van recreatie in de regio. We hebben een analyse gemaakt, gezamenlijke opgaven geformuleerd en handelingsperspectieven beschreven en enigszins uitgewerkt. In april 2024 hebben we het proces afgerond met een rapport **Verkenning Regionaal Bezoekersmanagement Zuid-Kennemerland** met ook onze wensbeelden en kansen voor de regio.

Belangrijk in onze regio zijn meer recreatieruimte tot stand brengen, in een aantal gebieden de balans tussen natuur en recreatie verbeteren, werken aan kwaliteit en aanbod en met meer kracht agenderen van recreatie op de politieke agenda en er geld voor reserveren. Het rapport is gelijk gebruikt als input voor gebiedsprocessen, zoals voor de verbindingszone Nationaal Park – Spaarnwoude en Provinciaal Programma Landelijk Gebied – Zuid-Kennemerland. Met de deelnemers van de verkenning is een Regionaal Overleg Bezoekersmanagement gestart om kennis uit te wisselen en de kansen nader te verkennen en te realiseren.

Zoneringsonderzoek

Naast het in beeld brengen van het functioneren van recreatie in de regio is het in deze drukke regio ook van belang dat er voldoende rust en ruimte is voor natuur. Het regionaal bezoekersmanagement levert een eerste opzet voor een regionale recreatiezonering op. Belangrijk is dat er in deze zonering ook kansrijke plekken worden aangewezen waar verstoringsevoelige dieren voldoende rust en ruimte hebben om te leven. Eind 2022 is de vraag gesteld aan SOVON om een broedvogelonderzoek te doen voor de hele regio Zuid-Kennemerland. Vogelexperts vanuit de verschillende gebieden en de regionale vogelwerkgroep hebben het onderzoek begeleid. Op basis van het concept van december 2023 blijken in de regio veel belangrijke gebieden te zijn waar nu kenmerkende, verstoringsevoelige broedvogelsoortgroepen voorkomen. Deze informatie fungeert als basis om in 2024 plekken aan te gaan wijzen waar rust en ruimte gewenst zijn voor verstoringsevoelige fauna. Dit doen we natuurlijk in samenspraak met andere belanghebbende partijen.

ROODBORSTTAPUIT © RENE VAN ROSSUM

Congressen en workshops

Nationaal Park Zuid-Kennemerland is lid van de EUROPARC Federation, een organisatie van alle Nationale Parken in Europa om de samenwerking van de parken onderling te vergroten en om de belangen van de Nationale Parken en natuur in het algemeen in Europa (Brussel) te behartigen. Begin oktober 2023 was de 50ste conferentie in eigen land, namelijk in Leeuwarden en daarom hebben veel Nationale Parken in Nederland hun beste beentje voorgezet. Zo heeft ons Nationaal Park een veldexcursie georganiseerd over verbinden van het Nationaal Park met z'n omgeving waarbij we fietsten van de stuivende duinen in de Noordwest Natuurkern tot Fort Benoorden bij Spaarnwoude. Ook heeft Bureau Buiten samen met Nationaal Park Zuid-Kennemerland een workshop gegeven over het gebruik van leefstijlen bij het aanpakken van recreatie-inrichtingsvraagstukken. Werken met persona's van leefstijlen blijkt uniek in Europa en de 25 deelnemers genoten er zichtbaar van om in de huid van de persona's te kruipen en het gesprek met elkaar aan te gaan over bijvoorbeeld de herinrichting van ingangen van natuurgebieden. Met zo'n 600 bezoekers was de conferentie goed bezocht.

In november 2023 heeft het Nationale Parken Bureau nog een workshop in Nationaal Park Zuid-Kennemerland gegeven over **Recreatieve Ingangen en Poorten**, conform de Handreiking die zij hierover heeft uitgebracht. De twee begeleiders hadden zich goed ingewerkt in de lokale bijzonderheden van ons Nationaal Park en boden interessant observaties. Wat is kenmerkend voor dit duingebied ten opzichte van alle duinen? Welke ingang is een echte poort van het Nationaal Park? Gezamenlijk hebben we de aanpak voor positioneren van ingangen en poorten doorlopen, wat veel inzichten opleverde voor bijvoorbeeld het verbeteren van de erg drukke ingang Koevlak.

© RUUD MAASKANT

Stuivende duinen van Noordwest Natuurkern

Elk jaar organiseert Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer, het kenniscentrum van waterschappen en provincies, STOWA-dagen. In 2023 stond het **Symposium Dynamisch Kustbeheer** voor kust, natuur- en duinbeheerders en kennisinstituten op de agenda. Het werd in Zuid-Kennemerland gehouden over 10 jaar stuivende duinen in de Noordwest Natuurkern van Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Er was een ochtendprogramma met lezingen en een middagexcursie.

Voor bezoekers van het Nationaal Park is een nieuw icoonboekje gemaakt over stuivende duinen in het Nationaal Park: **De kracht van levende duinen**. Met een wandeling in het midden kunnen mensen zich al wandelend informeren over het belang van stuivende duinen. Thuis op de bank leest het boekje ook heerlijk weg of kan de podcast van Tierelier over dit onderwerp geluisterd worden.

Verbouwing bezoekerscentrum

Bezoekerscentrum De Kennemerduinen is inmiddels alweer tien jaar in gebruik. Ooit opgezet in een tijd dat er 80.000 bezoekers per jaar in het gebouw ontvangen werden, maar inmiddels ligt het aantal bezoekers al op bijna 300.000 per jaar. Om zoveel bezoekers op een goede manier te kunnen faciliteren, wordt er achter de schermen voortdurend gewerkt om het aanbod en voorzieningen te optimaliseren en af te stemmen op het gebied en haar bezoekers.

In 2020 en 2021 werd het terras en de tentoonstellingsruimte al compleet vernieuwd, in 2023 stonden nu ook de horeca en vergaderzaal op het programma. Belangrijkste reden: door de drastische stijging van het aantal bezoekers is de keuken simpelweg te klein geworden voor een goed operationele horeca. Ook is in de afgelopen jaren veel onderzoek verricht naar de visie en identiteit en de doelgroepen van het Nationaal Park. Het huidige horeca- en vergaderconcept sluit hierbij onvoldoende aan.

VERNIEUWDE VERGADERRUIMTE © ESTIDA

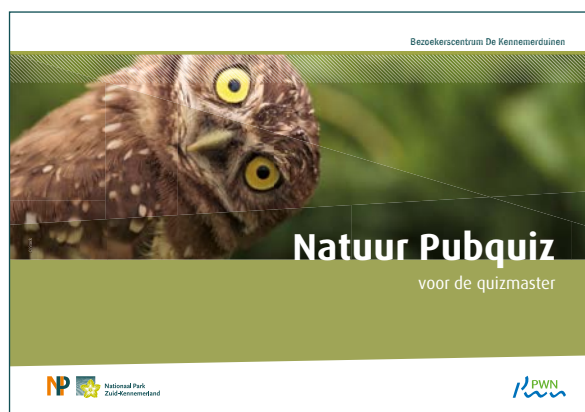

HET NIEUWE DUINCAFÉ © ESTIDA

In de verbouwing zijn de twee vergaderzalen samengevoegd tot één grote zaal met een vergadercapaciteit van 36 personen, gericht op de zakelijke markt. De zaal heeft een sfeervolle uitstraling gekregen, met een eigen coffee corner en informele zitgelegenheid. Speciaal voor de zakelijke markt is een nieuw aanbod aan vergaderactiviteiten ontwikkeld, waaronder seizoenwandelingen, een natuur-pubquiz en geocachingtocht, zodat zakelijke gasten een mooie natuurbeleving in het Nationaal Park aan hun bijeenkomst kunnen toevoegen.

Naast de vergaderzaal heeft ook het horecagedeelte een grondige metamorfose ondergaan. De keuken is uitgebreid, het cafégedeelte en de sanitaire ruimte zijn grotendeels vernieuwd. Aan de buitenzijde is ook de zelfbedieningscounter verbreed en is het bestel- en afhaalpunt gescheiden voor een snellere doorstroming. Om ruimte te maken voor de grotere keuken, zijn de buitentoiletten aan het vlonderterras verdwenen en de herentoiletten naar de overzijde van de gang verplaatst.

In de weekenden wordt de zaal door het Duincafé gebruikt als extra horecaruimte, waardoor er bij slechter weer meer binnenruimte beschikbaar is. Er is een mooie kaart van eerlijke en heerlijke producten, overwegend lokaal en biologisch en waar mogelijk met een originele twist naar het duin. Er wordt gewerkt met een wisselend en seizoensgebonden assortiment en een ruime keuze uit vegan en gluten-vrije producten.

VERGADERACTIVITEIT: NATUUR PUBQUIZ

5. Communicatie en educatie

© WENDY VAN DER EEM

2023 was wederom druk en bewogen jaar in Nationaal Park Zuid-Kennemerland: er raasden stormen, er was extreme droogte en er was ook een bosbrand in een deelgebied. De (regionale) bezoekersstromen nemen steeds verder toe, zeker nu het internationale bezoek na corona weer op gang is gekomen. De lijn van een actuele en adequate communicatie-aanpak wordt daarom ook verder voortgezet, net zoals in 2022.

Basiscommunicatie:

- Nog steeds wisten veel bezoekers ons te vinden. Dit betekende vaak overvolle parkeerplaatsen, afvalbakken en drukke wandel- en fietspaden. Onze communicatieve toon was gericht het opvolgen van de gebiedsregels, zonder hierin beledigend te zijn. De succesvolle 'Blijf op de paden'-campagne met de spandoeken is hier een mooi voorbeeld van.
- De exposure van Nationaal Park Zuid-Kennemerland is via **pers, Instagram en Facebook weer toegenomen** ten opzichte van 2022. De interactie (likes & delen) via de verschillende kanalen neemt

ook nog steeds toe. Het broedseizoen, droogte en ondergelopen paden en de Dag van het Nationaal Park zorgde voor mooie exposure in landelijke en regionale media. De inzet van lokale bloggers zoals Kidsproof waren ook succesvol. De gezamenlijke regionale podcast Tierelier wordt vaak ingezet bij campagnes en het onder de aandacht brengen van onze content en iconen.

- **Persberichten:** er zijn diverse persberichten uitgestuurd naar lokale media over de succesvolle broedseizoen campagne, droogte en ondergelopen paden. We werden weer goed opgepikt door de lokale (online) media.
- **Nieuwsbrief:** hier zien we een kleine groei van 1.893 naar 1.909 ontvangers. Vergeleken met voorgaande jaren is de openrate redelijk stabiel: gemiddeld 52%. De gemiddelde clickrate is 10%. De nieuwsbrief wordt echt goed bekeken, ook op de berichten onderaan wordt geklikt. De editie van de herfstvakantie werd het meest geopend.

Communicatie gericht op toeristen:

- Via de actieve contentredactie van boswachters en IVN-communicatiemedewerker konden snel verhalen, foto's en actuele ontwikkelingen binnen het Nationaal Park worden gedeeld. Bij urgentie kan de informatie snel worden opgehaald en eenduidig vanuit het Nationaal Park worden gedeeld.
- Het 'Social team' is verder doorontwikkeld en bestaat uit twee medewerkers van het Bezoekerscentrum en een medewerker communicatie vanuit IVN. Zij zorgen voor de coördinatie van de contentkalender, het plaatsen van de content en het afstemmen met de coördinator.
- In plaats van vier keer per jaar onze excursies te promoten via de activiteitenflyer is er in 2023 een nieuwe, meer tijdloze variant ontwikkeld: **de eropuit flyer**. Deze wordt ondersteund met social media, de nieuwsbrief en nieuwsberichten op de website. Via de QR-code worden bezoekers vanuit de eropuit flyer direct doorgezet naar het actuele activiteiten-aanbod vanuit alle partners uit het Park. Hierdoor kunnen we gemakkelijk dynamische content op de website koppelen aan een statische flyer met basisinformatie over het park.
- Op onze website staat altijd de meest actuele informatie, zoals een actueel kaartje van de toegankelijkheid van paden en wegen in natte tijden.

Succesvolle 'Blijf op de paden'-campagne

Om bezoekers te attenderen op de paden te blijven, werd in maart weer een 'Blijf op de paden'-campagne gestart. Hiervoor hebben we spandoeken opgehangen bij de verschillende entrees. Op onze social mediakanalen hebben we gedurende de campagne geregeld berichten gepost met uitleg waarom het belangrijk is om op de paden te blijven.

TIJDENS DE FOTOSHOOT VOOR EEN VAN DE PORTRETTEEN

Dag van het Nationaal Park

Ook in 2023 hebben wij actief deelgenomen aan de **Dag van het Nationaal Park**. Onder het motto 'Voortbouwen op onze wortels' deelden we de inspirerende verhalen van ondernemers, gidsen en omwonenden uit het Park. Een drieluik van portretten onthult hun unieke band met het park. In ieder Nationaal Park zijn drie individuen geportretteerd door middel van een diepte-interview en fotoserie, elk met hun eigen verhaal. Zij vertellen over hun diepe band met het Nationaal Park. Het primaire doel was niet om meer bezoekers te trekken, maar om bewustzijn te creëren over het bestaan van Nationale Parken.

Week van het Donker

Natuur en Milieufederatie Noord-Holland organiseert van 21 t/m 27 oktober de **Week van het Donker**. Tijdens deze dagen staat het belang van natuur en donkerte voor het welzijn van mens en dier centraal. De Week van het Donker is een week vol unieke nachtactiviteiten in Noord-Holland met aansluitend het landelijke evenement Nacht van de Nacht op 28 oktober. Op verschillende locaties in de provincie konden mensen kennismaken met de kracht van de donkere natuur, waaronder bij Bezoekerscentrum De Kennemerduinen in Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

STUIFDUIN BIJ ZONSONDERGANG © RUUD MAASKANT

6. Vrijwilligers

In totaal zijn er 500 vrijwilligers actief in Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Daarvan zijn er ruim 50 actief als gids en 25 aan de balie in het bezoekerscentrum. Verder zijn er heel veel vrijwilligers actief in het natuurbeheer, bij het controleren van de vee-rasters en bij de monitoring van planten en dieren.

De balie- en excursievrijwilligers vervullen een belangrijke rol in het bereiken van de communicatie- en educatiedoelstellingen. Nationaal Park Zuid-Kennemerland verzorgt de bijscholing van de vrijwillige gidsen zodat de kwaliteit van de excursies is gewaarborgd. Het bezoekerscentrum zorgt voor scholing van de balievrijwilligers en borgt daarmee de kwaliteit van de informatieverstrekking zowel bij de ontvangst als telefonisch.

De vrijwilligers die actief zijn op het gebied van communicatie en educatie vormen een diverse groep. Voor hen worden bijeenkomsten georganiseerd waarbij alle actieve vrijwilligers in het Nationaal Park uitgenodigd worden. Die uitnodiging gaat naar het bezoekerscentrum, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, PWN, IVN Zuid-Kennemerland, de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, KNNV, Vrienden van het Kennemerstrand en Copernicus.

Werven, opleiden, binden vrijwilligers

De jaarlijkse vrijwilligersmiddag waarbij iedereen elkaar fysiek kon ontmoeten vond dit jaar bij de Zandwaaier plaats. Het was een erg leuke dag met 60 vrijwilligers op het terrein van PWN. Het thema was Het Groene Strand-project en de vrijwilligers gingen ondanks het gure weer op strandexpeditie met de Groene Strandgidsen. Ook ontvingen ze allemaal een mooi boekje over het Groene Strand mede vanuit Stichting Duinbehoud.

Door uitval van de coördinator heeft de **jaarlijkse vrijwilligersavond** in het voorjaar niet plaatsgevonden, maar wel later in het jaar een workshop natuurpodcasting in samenwerking met IVN Zuid-Kennemerland. Hierbij waren zo'n 10 deelnemers aanwezig op Thijsses Hof.

Voor de vrijwillige gidsen en balievrijwilligers organiseren we met enige regelmaat koffiemomenten. Voor de gidsen organiseren we verder inspirerende bijeenkomsten in het groen om hun kennis over het gebied te vergroten. Ook voor de balievrijwilligers organiseren we leuke en leerzame momenten, soms in het bezoekerscentrum, soms in het gebied of net erbuiten, om hun kennis te vergroten en om de onderlinge band te versterken.

7.

Bestuurlijke organisatie

Overlegorgaan

In Nationaal Park Zuid-Kennemerland werken beheerders, overheden, IVN Natuureducatie en particuliere eigenaren samen op het gebied van natuur, recreatie, communicatie & educatie en onderzoek. Het bestuurlijk platform ('Overlegorgaan') is ingesteld door de minister van LNV en komt minstens vier keer per jaar bijeen. In het overleg wordt gesproken over plannen, projecten en financiën en is er ruimte voor particulieren of organisaties om in te spreken over onderwerpen die betrekking hebben op het Nationaal Park. Het Overlegorgaan heeft in 2023 vier keer vergaderd.

Samenstelling Overlegorgaan 2023

- Mw. A. Baerveldt, voorzitter
- Mw. S. Greeuw - Nationaal Park Zuid-Kennemerland
- Dhr. A. Pander - Natuurmonumenten
- Mw. R. Tienkamp - Staatsbosbeheer
- Mw. S. van Wesemael - PWN
- Mw. M. de Haas - PWN
- Dhr. J. Arkes/Mw. M. Kamps - Provincie Noord-Holland
- Mw. P. Schut - IVN Natuureducatie
- Dhr. S. Smeets - Gemeente Velsen
- Dhr. R. Berkhout - Gemeente Haarlem
- Dhr. L. Carree - Gemeente Zandvoort
- Dhr. H. Wijkhuizen - Gemeente Bloemendaal

Adviescommissie

Inhoudelijk wordt het Overlegorgaan bijgestaan door de Adviescommissie. Hierin hebben, naast de organisaties die in het Overlegorgaan vertegenwoordigd zijn, ook de volgende partijen zitting: Bezoekerscentrum De Kennemerduinen, de natuurverenigingen Zuid-Kennemerland en Stichting Duinbehoud. De Adviescommissie bereidt vergaderingen van het Overlegorgaan voor.

Samenstelling Adviescommissie 2023

- Mw. M. Holland - PWN
- Mw. S. Greeuw - Nationaal Park Zuid-Kennemerland
- Mw. M. Kuipers - PWN
- Dhr. M. Haas - Natuurmonumenten
- Mw. C. Zwemmer-Dekker - provincie Noord-Holland
- Mw. E. Ruigrok - Staatsbosbeheer
- Mw. E. Hin - Gemeente Haarlem
- Mw. F. Kiemel - Gemeente Bloemendaal
- Mw. T. Olivier/Mw. C. Kruidenberg - Gemeente Velsen
- Dhr. M. Janssen - Stichting Duinbehoud
- Mw. G. Pellinkhof - IVN Natuureducatie
- Dhr. D. Vonk - Samenwerkende Natuurorganisaties Zuid-Kennemerland

FRANJEHOED TUSSEN HELMGRAS © RUUD MAASKANT

Strategisch Communicatie en Educatieoverleg

Hier hebben alle boswachters publiek, communicatie en beleving zitting in samen met de Coördinator Communicatie en Educatie, de communicatiemedewerker vanuit IVN Natuureducatie en twee medewerkers van Bezoekerscentrum De Kennemerduinen. Samen dragen zij zorg voor de vaststelling en uitvoering van het jaarplan Strategische Communicatie en Educatie. Zo kan er op een eenduidige manier vanuit verschillende partners vanuit Nationaal Park Zuid-Kennemerland worden gecommuniceerd. Zij brengen ook adviesvragen in bij de Adviescommissie.

Samenstelling Strategisch Communicatie en Educatie overleg 2023

- Mw. G. Pellinkhof - IVN Natuureducatie
- Mw. E. Blok - Natuurmonumenten
- Mw. J. van der Vegte - Natuurmonumenten
- Dhr. W. Oosterom - PWN
- Dhr. R. de Vries - Staatsbosbeheer
- Mw. F. Hoogeland - Bezoekerscentrum de Kennemerduinen, PWN
- Mw. L. de Jong - Bezoekerscentrum de Kennemerduinen, PWN
- Mw. S. Thomson - IVN Natuureducatie

Stichting Ondersteuning Overlegorgaan Nationaal Park Zuid-Kennemerland

De Stichting Ondersteuning Overlegorgaan is in 2006 opgericht om voor het Overlegorgaan, zelf geen rechtspersoon, financiële handelingen te kunnen verrichten. De Stichting kan subsidies, donaties en andere bijdragen aanvragen en ontvangen ten behoeve van projecten van Nationaal Park Zuid-Kennemerland. De Stichting werkt ondersteunend en op verzoek van het Overlegorgaan.

De Stichting is financieel eindverantwoordelijk. In het Stichtingsbestuur hebben de volgende personen zitting: de voorzitter van het Overlegorgaan, een vertegenwoordiger van de gemeenten en een vertegenwoordiger van de terreinbeheerders uit het Overlegorgaan.

Het Stichtingsbestuur stelt jaarlijks de jaarrekening, het bestedingenplan en de accountantscontrole vast.

Samenstelling bestuur Stichting Ondersteuning Overlegorgaan NPZK 2023

- Mw. A. Baerveldt, voorzitter
- Dhr. H. Wijkhuisen, vicevoorzitter
- Mw. S. van Wesemael, penningmeester
- Mw. S. Greeuw, secretaris

Colofon

juni 2024

Coördinatie en tekstredactie:

Rob Meijers, secretaris Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Kirsten Dorrestijn, tekstschrjver

Saskia Thomson, IVN Natuureducatie

Teksten:

Margot de Haas, PWN

Gwen Pellinkhof, IVN Natuureducatie

Marieke Kuipers, PWN

Rob Meijers, Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Marcel Haas, Natuurmonumenten

Fenna Kiemel, gemeente Bloemendaal

Eindredactie:

Saskia Thomson, IVN Natuureducatie

Rob Meijers, secretaris Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Opmaak:

Chantal Vansuyt, Inpetto-ontwerp